

peix i mular), grafia que caldria comprovar en el ms. (en la qual es basen també Lab. i DFa.); i que s'ha de rectificar, contradita com està per la u unànime de Mall. i dels clàssics; cf. encara TdF *mular*; Littré *mular*; BDC xi, 59. Derivat de *mul(a)*, pel dors ample i poderós d'aquest cetaci.

Mulàs, mulassa, adj., no sembla haver-hi altra cosa que l'ús en femení (en part substantivat) *bèstia mulaça, bèsties mulaces*, emprats en cat. extrem-occidental: «una bèstia mulaça a obs de la casa», templers de Corbins a. 1299 (BABL vi, 72); i més, en llenguatge català o mixt, en la zona arag. limítrofa; per a bèsties mulars, en particular les usades per portar semaleria (com consta de dos docs. de 1289 —1239 err. tip., i mal entès 'mula gran' *AlcM*—, de Montsó i l'altre d'Ozca, BABL vi, 62, 63), i d'un altre encara de 1289, però de Cantaveyla: «vi bestias de semaleria et són mulaçes et un mulo et un rocin de siela, que cavalgan los frares» (BABL vi, 67); en un altre de 1289, i també de Montsó, hom ha cregut llegir (suposo erròniament) *mulares* (també BABL vi, 62).

Mulassa 'túmulo funerari' 1740 (DAG, *AlcM*, § 3), d'on 'espècie de cartulari per acumulació de docs. en monestirs i edificis municipals' (trasllat de sentit paral·lel al del cast. *tumbo*, port. *tombo*), veg. DCEC/DECH (TUMBA): La Mulassa de Privilegis de la Llotja, que conté importants addicions al Consolat de Mar, porta segons Moliné (ed. del *Consolat*, p. 318) el títol: «Repertoris dos, trets del *Llibre de Privilegis* i altre dels llibres de Concells de la Lonja de Barcelona per Luis Rufet, notari d'esta ciutat, síndic del Concell de 20, començats any 1601 y acabats en janer 1602», 162 fols. amb continuació fins a mj. S. xvii. Veg. altres accs. en *CostManc.* II i *AlcM*; amb la § 4 es relaciona 'espècie d'arcada (de metall o d'obra) que sosté una parra', que es dedueix de textos del B. de Maldà, c. l'a. 1800: «com lo exercici corporal no 's pot perdre, part hem baixat a l'hort de davant de la torre, caminant o passejant sota d'aquelles mulasses»; «nos hem passejats ... per l'amenor hort i fruiterar, amb tanta aigua, davant de la torre - i en prova de tanta abundància de fruits, en un tros de mulassa, al caminal de l'esquerra [d]e<n> direcció a aquella com garita o mirador - s'és inclinada part de l'arcada, i dita mulassa queda torta sostenint-la un o dos pals per que no càiguia del tot» (*Coll. B. V.*, 230, 72).

Mulat 'mul jove' [1288], format amb el sufix llatí -ATTUS, diminutiu de noms d'animals: «Tot mulat o rossí qui no haja portat bast, 4 drs.» Puigcerdà, 1888 (RLR iv, 507); *mulat*, diferent del SOBRAN, Montsó, 1289 (BABL vi, 62),² fins avui segueix ben viu fins a l'extrem Nord (*moelát* Formiguera de Capcir, 1960), particularment a Mall. (*muláts*, Calvià, 1964); «mall. *mulát* = cast. *muleto*», JMBover (*Not. Isl. Mall.*, 1834, p. 28); el cast. *muleto* és el mateix mot, originari allà d'Andal., on és mossarabisme (< *muláto*); però a l'Alt Aragó i altres regions s'usava amb aquest sentit *mulato*: «una yegua grisa, gasconil, con su mulato», Jaca 1441 (Nav. Tomás, *D. Ling. Ar. Ar.*, 142.35). També el femení *mulata* [1443], «eugues cum quibusdam mu-

lates e polins», ross. 1465 (*InuLC*). En cast. *mulato*, -a passà a designar [1525] el mestís de persona blanca i negra, d'on manllevat cat. *mulato* [Bely.]. *Mulatada* [-etada, Lab. 1840]; *mulaier* [«traginer», DTo. 1647] o *mulataire*. *Mulatam*; *mulatí*. *Muler*. *Muletó*. *Mulenc* val. [1776, *Rond. de Rond.*] «rijoso» (Lamarca); o sigui «pronto o dispuesto para reñir o contender; inquieto y alborotado a la vista de la hembra: caballo rijoso». *Emmular*.

Matxo 'mul' [1574], rebut per conducte del castellà *macho* id. [c. 1440] i rarament usat fins c. 1600: del port. *macho*, antigament *muacho* (molt usat aquest des de mj. S. xiii al xiv, i després reduït fonèticament *myácho* > *mácho* per absorció de la *y* en labial precedent), derivat de *mu(u)*, que prové de MULUS segons la fonètica normal portuguesa; veg. la demostració detallada i definitiva d'aquesta debatuda etimologia en l'article MACHO III del DCEC/DECH. Transmissió que s'explica per la història de la remunta del mulam a la nostra península.

En la nostra llengua ja començava de penetrar en el S. xvi: «havian penyorat un macho», a. 1574 (*Llibre dels Priv.*, d'Uldecona, p. 175); «macho: burdo, -onis» junt amb «mul, mula: mulus, -a», OPou, a. 1575 (*ThPu.*, 38); «menau --- un parell de matxos», SdUrg., 1585 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 83); «a 7 de mars 1589, 12 lliures, 12 sous, per lo cost de hun matxo», «deu ducats li é tornat ab una barata de hun matxet negre ab una egua roja» en dos docs. de la SdUrg. fi S. xvi (*EUC* 1933, pp. 68, 77). Avui l'ús de *matxo* s'ha generalitzat en tot el nostre domini fora de Mallorca, àdhuc a Menorca (Ferrer Ginart, *Rond. de Men.*, 222), i des del Sud (Quatretondeta, 1964) fins tot al llarg de la frontera Nord de la llengua incloent-hi l'extrem Nord del Pallars (*mácho* Cardós i Vall Ferrera, 1932-4, també aranès *máču*) fins al ross. (àdhuc toponímicament: La Font *daz máčus* a Codalet, 1960) i el Capcir (on també oposen el masculí *lu máču* al fem. *la máčla*, Formiguera, 1960) (oposició que segueix per l'Alt Aragó: *mácho/múla* Gistau, Bielsa, 1965). *Matxada* [Belvitges]. *Matxaire*. *Matxarro*. *Matxer*. *Mátxet* 'mul jove' [Bely.]; *matxeter*. Però *matxot*, per a una mena de suro, és METXOT, d'un altre origen.

¹ No existí mai una forma *mul*, car algun *muyl* que hom troba imprès resulta del vici contret per alguns mallorquins, des de Jeroni Rosselló, d'imprimir *yl* on llegien *ll*, per donar als textos fesomia arcaica. — ² «5 jònecs, un tor, 12 egües, 3 mulares [lleg. -ates] e un mulat de sobran».

Mulcir, V. *muniyir* *Muleia*, V. *motllo* (MODE) *Mulenc*, *muler*, V. *mul* *Mulera* 'pedra salera', per *molera*, V. *mola* (MOLDRE) *Mulet*, *muleta*, barbarisme ross. per 'truita d'ous' (< fr. *omelette*) *Muletó*, V. *mul* *Muliac*, *mulicec*, V. *muricec* *Muline*, V. *molí* (MOLDRE) *Mull*, *mulla*, V. *moll* *Mulla* no hi ha tal mot per 'taca de l'ull' en Alcaoi sinó *muille* segurament accentuat en la *i*: com ja diu *AlcM* no es pot tractar de cap alteració del ll. *nubes*; a estudiar la possibilitat d'un arabisme (çpotser *muqéllid*